

Uvod

Evropska unija predstavlja jednu od najkolosalnijih građevina u drugoj polovini dvadesetog vijeka. Ona je spoj davnašnjih vizija, jasnih ciljeva i strpljivog rada generacija Evropljana.

Vizija o jedinstvu Starog kontinenta izvire i ponire gotovo u svim epohama evropske istorije. Najčešće je bila romantična tema maštara, književnika i filozofa. Često je inspirisala baš one koje nije trebalo: ambiciozne vladare i surove vojskovođe. Naruku su im išle vjerske, nacionalne i političke podjele i uvijek prisutna želja za dominacijom. Prva polovina dvadesetog vijeka obilježena je pohodom totalitarizma koji kulminira u dva velika rata, pretvarajući Evropu u razvalinu. I kao da je katastrofa donijela prosvjećenje: nad ruševinama, vizija o zajedničkom evropskom domu počela je da postaje stvarnost. Ključne riječi evropskog zajedništva su gotovo banalno jednostavne: mir, stabilnost, blagostanje. Proklamovani cilj evropskih integracija jeste stvaranje Unije kao prostora slobode, bezbjednosti i pravde u kome se ljudi slobodno kreću, rade, razmjenjuju ideje, dijele iste vrijednosne standarde... Kako to postići? Kako usaglasiti istorijske, političke, vjerske, rasne, kulturne, ekonomske... i ko zna još kakve razlike? Odgovor je: dogovaranjem.

Čitava konstrukcija Unije satkana je od bezbroj dugih i strpljivih pregovora, malih pomaka, ogromne upornosti i vjere da se uprkos svim razlikama može živjeti zajedno. Na tom zavojitom putu nalaze se bezbrojne prepreke, pogrešna skretanja i naizgled nesavladivi usponi. Na radost evro-skeptika, upravo pred našim očima, odvija se jedna od većih kriza – odbijanje evropskog Ustava – sa još neizvesnim ishodom.

Stvaranje Ekonomske i monetarne unije je dugoročan proces započet još 1. januara 1971. godine, a ne, kako mnogi smatraju 1. jula 1990. godine, na osnovu odluke Evropskog savjeta iz Madrida, juna 1989. godine. Za datum početka treba uzeti prve pokušaje Zajednice na formiranju Ekonomske i monetarne unije, konkretizovane u „Planu Werner” i rezoluciji Evropskog savjeta od 22. marta 1971. godine. Prvi pokušaj nije uspio. Neuspjeh je posljedica opšteg stanja ekonomske integracije na nivou Zajednice koja je tek završila put na stvaranju carinske unije, zatim događaja u međunarodnom monetarnom okruženju i promjenama vezanim za dolar. To je uslovilo brzo napuštanje prvobitne namjere da se etape na stvaranju zajedničkog tržišta odmah transformišu u etape na stvaranju EMU.

Deset zemalja zapadne evrope su u uslovima blokovske podjele svijeta osnovale Savjet Evrope kao organizaciju koja treba da se posveti razvoju demokratije i prava čovjeka. To nije nadnacionalna organizacija ni po procesu odlučivanja ni po nadležnosti. Komitet ministara, kao izvršni organ Savjeta, bio je klasični međuvladin organ koji je odluke donosio jednoglasno. Ono što je najbitnije jeste isključivo opredelenje za demokratiju i vladavinu prava, tako da u Savjetu nisu mogle biti članice diktatorskih država niti komunističke zemlje. Odbacivanje Španije i Portugalije, u to vrijeme, daje moralni

integritet Savjeta Evrope jer su to bile antikomunističke zemlje pa se Savjetu Evrope nije moglo prebacivati da se u zahtjevima za demokratiju krije antikomunizam.

Obzirom da su prava čovjeka, odnosno ljudska prava u sistemu UN učvršćena kao pravila međunarodnog prava, značaj politike Savjeta Evrope u toj oblasti je najveći u sklopu njegove cjelokupne spoljne politike. Dakle, već početkom aprila 1950. godine Savjet je pristupio izradi konvencije o ljudskim pravima, koju su u Rimu potpisale 13 članica Savjeta. Na osnovu ove Konvencije uspostavljeni su organi za njeno sprovođenje u život. Tako je formirana evropska komisija kao politički organ i evropski sud kao sudski organ. Ovo su bili prvi nadržavni organi za primjenu ljudskih prava u okviru međudržavnih organizacija. Njihov značaj nadržavnosti se sastojao u tome što su pojedinci, građani država članica sada mogli da se neposredno žale Evropskoj komisiji čime su ljudska prava sada suštinski internacionalizovana, jer su time izuzeta iz isključive nadležnosti država.

Analiza ovog rada konstruisana je iz nekoliko segmenata. Prvi dio rada pokazuje osnove Evropske unije, načine njenog nastanka i osnivanja, te ciljeve osnivanja. Veoma je važno pitanje integracija EU kao i bitni ugovori koji se odnose na osnivanje i razvoj Evropske unije.

Drugi dio rada pokazuje osnove Evropskih institucija, gdje se posebno definiše svaka. Poseban akcenat se daje Savjetu Evrope, što je i cilj ovog istraživanja. Vidjet ćemo da proces donošenja zajedničkih odluka obuhvata tri temeljne institucije: Vijeće evropske unije (Savjet Evrope), Evropsku komisiju i Evropski parlament.

Treći dio rada pokazuje pojam i značaj Evropske konvencije za ljudska prava koja je pravni akt Savjeta Evrope. Donijeta je u Rimu u Italiji, 4. novembra 1950. godine. originalna verzija, sastavljena na engleskom i francuskom jeziku i objavljena pod nazivom Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stupila je na snagu 3. septembra 1953. godine.

U ovom dijelu poseban akcenat se daje i pitanju ljudskih prava u našoj zemlji. Važno je reći da je BiH promjenila uslove po pitanju zaštite ljudskih prava te da su novi utemeljeni Dejtonskim sporazumom.